

Koudumer verhalen uit de Tweede Wereldoorlog

Koudumers in strafkamp Wilhelmshaven in 1945

Vanaf mei 1943 werden jongens en mannen tussen 18 en 35 jaar opgeroepen voor de 'Arbeitseinsatz', de verplichte tewerkstelling in Duitsland. Als het zover was dat je tegen je zin zou worden tewerkgesteld dan kon je dat alleen voorkomen door je niet aan te melden en onder te duiken. Voor Koudumer jongens viel met de risico's te leven, als je maar op je hoede was. Verzetsman Anne Osinga stimuleerde het onderduiken en hielp bij het organiseren van een plek en voedsel. Vanaf december 1944 werd op de mannen gejaagd, want in Duitsland waren arbeidskrachten nodig. Sipke Tjerkstra wist bij een razzia zijn belagers van zich af te schudden en ontkwam.

Gerrit Hoekema

In januari 1945 kwam er plotseling een golf van arrestaties van jongemannen op gang. Meteen was duidelijk dat ze waren verraden, omdat een aantal op hun schuiladres van hun bed was gelicht. In korte tijd werden eerst Wieger Hobma, Jurjen Reinstra en Wim Tuchscherer opgepakt en enkele dagen later volgde de arrestatie van Gerrit Hoekema, Jitse de Vries en Theo Bakker. Jelle Munniksma is eind februari opgepakt. Via Staveren werden ze afgevoerd naar Leeuwarden.

Wieger Hobma

Verdenkingen leidden tot liquidaties door het verzet, maar na de oorlog bleek dat ze waren verraden door Douwe Pieter Muizelaar, een leeftijdsgenoot uit Koudum die daartoe door de Duitsers zou zijn gedwongen.

Wim Tuchscherer

De arrestanten zagen elkaar terug in terug in Wilhelmshaven, in het beruchte kamp voor politieke gevangenen Schwarzer Weg, van waaruit ze dwangarbeid moesten verrichten bij het herstellen van de gebombardeerde marinehaven. Het barbaarse kampleven bestond kort gezegd uit vernedering, afranseling en zware dwangarbeid. En dat met te weinig en ook nog eens heel slecht eten, geen goede slaapplek, geen hygiëne en amper medische zorg. Wim Tuchscherer heeft het niet overleefd. De introverte Jurjen Reinstra ontpopte zich in het kamp als een steunpilaar voor zijn kameraden. De mannen kwamen na de bevrijding vermagerd en vervuild terug in Koudum.

Kamp Schwarzer Weg aangegeven op een luchtfoto uit 1945 van de geallieerden.

Jurjen Reinstra
en Sipke Tjerkstra

Dit verhaal over de Koudumers in Wilhelmshaven is in 2020 gepubliceerd in Bulte Nijs. Het heeft een duidelijke relatie met het verhaal over de liquidaties door het verzet dat in 2022 is gepubliceerd als *It Grutte Swijen*.